

Svensk tidskrift

Årg. 79 · 1992 · nr 1

Redaktörer: Odd Eiken, Bo Hugemark, Lillemor Lindberg,
Göran Thorstenson

Ansvarig utgivare: Hans Birger Ekström. Redaktionen: Lillemor Lindberg

Redaktion och expedition: Linnégatan 28-30, IV, 114 47 Stockholm. Telefon 08-667 59 55. Telefax 667 32 41

Postgiro 72744-6. Bankgiro 575-7620 · Prenumeration: kr 270:- för helår, kr 150:- för halvår.

I Finland Fmk 157:- för helår. Lösnummer kr 50:- · Pärmar till årgångarna: kr 70:- · Tidskriften utkommer med 9 nummer om året. AB Ystads Centraltryckeri, Ystad 1992 · ISSN 0039-677X

Ledare	Exit LO?	2
	Om skalkar locka . . .	4
Dagens frågor	Socialdemokratins sönderfall	6
	Inget systemskifte i biståndet	6
	Att devalvera eller icke, det är frågan	7
	Socialdemokratien och de stora klippen	8
	Privatisera mera	8
	Angående nationell katastrof	9
Artiklar	Det gränslösa Europa — en utmaning, <i>Percy Barnevik</i>	10
	EG efter Maastricht, <i>Hans von Friesen</i>	16
	Det nya Europa växer fram, <i>Göran Lennmarker</i>	20
	Europeisk eller västeuropeisk union? <i>Peeter Luksep</i>	24
	Samtal med Kenneth Minogue, <i>Carl Johan Ljungberg</i>	28
	Ett fyrtioårigt hyckleri, <i>Björn von der Esch</i>	30
	Bota Amerikas sjukvårdsonda! <i>Milton Friedman</i>	33
	Tid för radikala åtgärder, <i>Margit Gennser</i>	40
	Höjd pensionsålder för kvinnor? <i>Charlotte Cederschiöld</i>	44
	Århundradets skattereform närmar sig änyo, <i>Fredrik Reinfeldt</i>	47
	Ideologin lever, <i>Nils Bildt</i>	51
	Kunskapens hastighet, <i>Paul Johnson</i>	54
	Varför ryssarna tog Raoul Wallenberg, <i>Per Anger</i>	58
	Anpassning eller förändring? <i>Stig-Björn Ljunggren</i>	61
Litteratur	Mission impossible, <i>Johan Andersson</i>	68
	Partiets kansler, <i>Mats Fält</i>	70
	Baltikum, <i>Gunnar Hökmark</i>	72
	(S)äregen utrikespolitik, <i>Ann-Sofie Nilsson</i>	74
	Förutsätter samarbete altruistiskt? <i>Danne Nordling</i>	75
	Om kriget, <i>Hans Zettermark</i>	78
Till sist	<i>Higgins</i>	80

Framtidens Europa — den totalitära staten har kapitulerat — det civila samhället reser se-
gerfanan. (Foto: Björn Lundberg, Pressens Bild)

Exit LO?

LO är i kris. Skälet sägs vara en osedvanlig kombination av ogynnsamma händelser.

Finanskrisen har slagit hårt mot LO. Aktieportföljen har rasat i värde, betydligt snabbare än indexnedgången. LO har satsat stora summor på fastighetsköp, senast köptes det ståtliga slottet Örenäs utanför Landskrona för 90 miljoner. En stor del av fastighetsköpen gjordes när fastighetspriserna nådde sin historiska topp 1990. Till detta kommer LOs svindlande tidningsaffärer, där pengarna formligen har forsat ur fackets kistor.

Med den borgerliga regeringen har också en del av de säkra intäkter i statsbidrag som facket kunnat räkna med försvunnit. Dessa bidrag har döljts under många namn och titlar. Det har t ex varit anslaget för information kring Medbestämmandelagen (som givit LO en dryg miljard under det senaste decenniet) med vilket LO och LOs förbund kunnat arrangera kurser, konferenser, givit ut pamfletter och videos och till och med givit ut en roman om hur eländet spred sig under den förra borgerliga regeringsperioden. Nu stängs den kranen.

På utbildningsdepartementets område har facket kunnat räkna med en kedja av statsbidrag, där ett bidrag betalats för fackliga kurser, ett annat för rekrytering av deltagare till fackliga kurser och ett tredje till planering av rekrytering av deltagare till fackliga kurser. Nu slopas eller minskas också alla dessa bidrag till LO.

LO har fortfarande en miljardförmögenhet och en omsättning på flera miljarder. Men intäkterna sinar och notorna för misslyckade affärer och felspekulationer är dyra. Avkastningen på kapitalet är ynliga 4 procent.

I affärspressen skrivs om "kriskonceren LO". Och i de långa analyserna får man läsa bra länge innan man inser att det inte handlar om Fermenta, Nordbanken, Nyckeln eller något annat skandalföretag utan faktiskt om Landsorganisationen, om arbetarnas fackliga rörelse. Frågan är om det inte är detta, snarare än bristen på pengar, som är LOs verkliga kris.

En organisation som mist sin legitimitet, därför att den hamnat i otakt med tiden och inte längre har sina medlemmars förtroende, kan fortsätta leva ett utifrån sett stabilt och välmående liv om kassakistan är stinn och statsstödet fortsätter flöda ymnigt. I varje fall ett tag. Men förr eller senare tränger verkligheten igenom. Och då är den mäktiga katedralen inte mycket stabilare än ett Stasi när murarna faller. Det är detta LO nu får erfara.

LOs kris består just i att det förvandlats till ett statssubventionerat och osedvanligt illa skött investmentbolag, vars idéer går i otakt med tiden och de egna medlemmarnas värderingar. Det finns tre viktiga skäl till detta.

För det första är det svårt att vinna medlemmarnas sympati för att fackets viktigaste uppgift skall vara att fungera som en socialdemokratisk kampanjorganisation, när mer än hälften av medlemmarna röstar på andra partier.

För det andra bygger facket fortfarande på en människosyn där folk kan delas in i yrkesgrupper och, väl sorterade i dessa fack, kan behandlas som en homogen massa. Men människor är inte enbart beklädnadsarbetare eller metallare. De är också föräldrar, villaägare, bilägare, skåningar, folkpartister, Volvoanställda eller boulespelare och den identifikationen kan vara väl så stark som identifikationen

till ett yrkesskrå uppfunnet för 100 år sedan. Därtill kommer att det krävs alltmer konstlade medel för att upprätthålla in- delningen av människor i arbetare, tjän- stemän och företagare. Den yngling som börjar jobba med att reparera kontors- maskiner, för att sedan bli distriktschef och en dag kanske starta eget eller bli del- ägare har svårt att känna sig hemma under smattrande röda fanor som förkunnar "klass mot klass".

Krisen inom LO har mötts av två typer av reaktioner bland funktionärerna. Den ena reaktionen är det mekaniska rama- skriet över en regering som drar in sub- ventionerna, med den underförstådda förhoppningen att om bara socialdemo- kraterna kommer åter så kommer nog manna åter att regna över slotten och kursgårdarna. Den reaktionen påminner mest om dem som satt kvar i Titans bar och väntade på sina drinkar.

Den andra reaktionen kommer från dem som säger att det kan nog vara bra med litet mindre statsbidrag, så att facket kan bli en levande kamporganisation igen. De som säger så, har insett proble- met men inte dess orsaker.

Att försöka gaska liv i marxistisk kon- fliktteori och kampretorik lär inte rädda facket. Fackets enda chans på sikt är att inse var och hur de behövs.

Det behövs nog sammanslutningar för de anställda även i framtiden. Men de blir mer av advokatkontor för alla anställda än klasskamporganisatorer. Till de vikti- ga uppgifterna blir lokala lönefrågor, att bevaka att ingen anställd mobbas eller be- handlas illa av sin arbetsgivare, att bevaka arbetsmiljön och fånga upp idéer bland medarbetarna, att hitta former för medar- betarnas kompetensutveckling och del- ägande och att arbeta för utbildning och fortbildning som kan göra att den ständi- ga förändringen av arbetsplatserna blir framgångrik och sker utan utslagning av vare sig anställda eller företag. Allt detta behövs. Men det har ingenting med arbe- tare eller tjänstemän att göra. Det har heller ingenting med socialism eller so- cialdemokrati att skaffa. Och det är upp- gifter som endast kan lösas lokalt på arbetsplatsen.

För katedralen vid Norra Bantorget är det svårt att se någon roll i framtiden.